

BIPOLÄR SJUKDOM

Sjukdomen kallas även för manodepression och innebär att man i perioder är antingen manisk eller deprimerad. Vid de maniska perioderna kan man förlora omdömet och bete sig på ett sätt som skapar problem i till exempel relationer, arbete och för sin privata ekonomi. När man är deprimerad kan allt kännas svårt och man förlorar sin livsglädje. Mellan perioderna av sjukdom brukar man må bättre och kan ofta leva som vanligt. Ibland kan man ha maniska och depressiva symtom samtidigt. En del patienter kan uppleva en ökad kreativitet under de maniska perioderna. Vad som orsakar bipolär sjukdom är fortfarande inte helt känt, men man vet att både arv och miljö spelar in. Förmodligen är flera gener inblandade vid utvecklingen av bipolär sjukdom. De påverkar tillverkningen och omsättningen av viktiga proteiner i hjärnans celler. En ökad känslighet i dessa system gör att man löper en förhöjd risk att få sjukdomen vid yttre påfrestningar.

SYM TOM

Vid de maniska perioderna är det vanligt att man är överdrivet upprymd, överaktiv och har ett extremt stort självförtroende.

Man kan också lätt bli irriterad och vissa har ett nedsatt sömnbehov. Depressionen kan ge symtom som nedstämdhet, koncentrations-svårigheter, dåligt självförtroende, sömnbesvär och minskad eller ökad aptit.

DIAGNOS OCH BEHANDLING

Det är viktigt att man får behandling i ett tidigt skede eftersom sjukdomen annars kan medföra stora sociala och medicinska påfrestningar. Mediciner och psykoterapi bidrar ofta till att svängningarna i humöret minskar och att man slipper återfall. Vid bipolär sjukdom är så kallad psykoedukation en viktig del. Detta kallas ofta patient- och närståendeutbildning och innebär utbildning om hur sjukdomen yttrar sig, hur läkemedlen fungerar och vad man själv kan göra för att minska risken för nya sjukdomsskov. Ibland kan symtomen vid både mani och depression bli så allvarliga att man behöver vård på sjukhus. Vid depression kan det röra sig om svårigheter att klara vanligtvis enkla uppgifter. I mycket svåra fall är risken för självmord stor. Vid mani kan det handla om att man blir så uppjagad och aggressiv att man blir farlig för sig själv eller andra.

FORSKNING

Just nu forskas det mycket om de genetiska orsakerna till bipolär sjukdom. Det är känt sedan länge att ärftligheten för bipolära syndrom är hög, men det har varit svårt att hitta orsakerna bakom. Skälet är att bipolär sjukdom, precis som exempelvis diabetes och högt blodtryck, är en genetiskt komplex sjukdom. Det är många genvarianter inblandade som samverkar med varandra och med omgivande miljö. Och det är inte samma genvarianter som är viktiga för alla patienter. Det behöver inte ens samma genvarianter för drabbade inom samma familj. Stora internationella studier har identifierat en rad genvarianter som har betydelse för bipolär sjukdom.

VISSTE DU ATT

- Manodepressivitet är en mycket tidigt beskriven sjukdom. Redan 400 år före Kristus beskrev greken Hippokrates, »läkekonstens fader«, tillståndet.
- Återkommande perioder med mani och depression, ofta i anslutning till varandra, är karaktäristiskt för sjukdomen.
- Män har oftare maniska perioder, medan kvinnor oftare lider av depression.
- Tidig behandling och utbildning för patient och närstående är en viktig del av behandlingen.